

Väävelkõhuline vaal ja ärrituv kitskass

Nagu Stig Rästa soovitab: naeratage koerale. Kui ajakirjanikud on ühiskonna valvekoerad ja kunstimeistrid kanaarilinnud, siis vägisi lähevad mõtted sellele, kuidas tuleks kutsuda kuhugi nende vahele paigutuvaid teatrikriitikuid. Vägisi lähevad mõtted ka Hašeki „Švejki“ kujutatud vabatahtlik Marekile, kes ajakirja Svět Zviřat (Loomariik) toimetajana mõtles lugejahuvi tõstmiseks välja uusi elukaid nagu väävelkõhuline vaal või ärrituv kitskass. Huvitav zooloogiline mõistatus oli ka lipnik Dauerlingi kasutatud „sigakoer“ samast raamatust.

Aga nii või teisiti, selles pole kahtlust, et teatriarvustajatest on puudus. Möödunud aastal kirjutas Sirbis teatri-teemadel üle 30 autori, mida esmapilgul ei olegi nii vähe (tõsi, paljud neist on esindatud vaid ühe-kahe kirjatükiga), aga kui mõelda tormiliselt kasvavale uuslavastuste hulgale (aastas üle 200), millest vähemalt olulisemad ootavad arvustamist, siis lehetoimetajana kinnitan täie veendumusega, et minu tööelu läheks tunduvalt kergemaks, kui oleks kuskilt võtta veel kas või viis-kuus pidevalt teatrist (asjatundlikult) kirjutavat kriitikut. Sealjuures torkab silma sama suundumus, mis näiteks nüüdistantsuski, et noorem põlvkond võiks ise olla aktiivsem ja hakkajam. Eriti kui mõelda sellele, kui paljud on viimasel kahekümnel aastal õppinud – olgu Tartus või mujal, põhjalikumalt või pealiskaudsemalt – teatriteadust, mis küll ei eelda alati teatrikriitikuks hakkamist, kuid annab selleks soodsa stardipositsiooni.

Potentsiaalseid teatriarvustajaid peaks seega olema justkui rohkem, kuid milline on olukord arvustuste avaldamisvõimalustega? Ühelt poolt on need avardunud. Blogides ja portaalides on enam-vähem igal soovijal võimalus arvamus avaldada, sest üldlevinud arusaama kohaselt internet täis ei saa. Alustavatele autoritele on kirjutamiskogemuse kogumiseks väärt paik ka Müürileht. Teiselt poolt on jäänud võimalusi ka vähemaks. Päevalehtede veergudele on välisautoritel üha keerulisem pääseda, sest honorarifondi kärbitakse ja tekkinud augu lappimiseks peavad toimetajad ise lehe täis kirjutama.

Mõistagi ei pea esimene start viima kohe Teater. Muuska. Kino või Sirbi veergudele. Nõus tuleb olla ka kriitik Madis Kolgi 2012. aasta teatrikriitika sümposiumil öelduga, et algajate autorite kirjutistest kumab liigne subjektiivsus, mida autorite veel väljakujunemata isiksus välja ei kannaks, kuid kasinast kogemusest ei tuleks lasta end heidutada.